

**agrupació
excursionista**

TALAIA

CAMINADA POPULAR DE VILANOVA

27 DE GENER del 91

**La Creu de Xiribia - Santa Magdalena - Solers Can Martí
Can Masalleres - Mas de Montgròs - Els Vinyals - Puig
Montgròs - Mas de les Catalunyes - Corral de Carro -
Masia Samà**

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú

SALUTACIÓ

Les vistes aèries són sempre interessants i si el paisatge que observem correspon a la nostra comarca, terreny conegut i recorregut, aquest interès creix de forma espectacular.

El Montgròs, aquesta muntanya que retalla el nostre horitzó, tan familiar i tan plena d'antenes, serà qui ens permetrà, amb l'ajuda del temps, contemplar la nostra Vilanova i poblacions veïnes com si fóssim ocells.

La caminada popular, la tercera ja, ens permetrà, a més, com cada any, de conèixer una mica més el nostre entorn, amb una mica d'esforç, és clar, però valdrà la pena.

Masies conegudes i desconegudes, paisatges antics i nous, zones familiars i algun descobriment faran, com sempre, agradable aquesta passejada que l'A.E. Talaia ofereix a tots els vilanovins.

Bona caminada.

Salvador Butí i Papiol
president de l'A.E. Talaia

CAMINADA POPULAR 1991

	Metres	Minuts	
Sortida - Plaça del Pou	0.00	0.00	
Santa Magdalena	2.353	31,00	
Can Martí	1.943	27,00	
Mas de Montgròs	1.045	17,00	
Puig Montgròs	4.015	66,00	
Mas de les Catalunyes	2.302	46,00	
Masia Samà - Arribada	1.892	26,0	
	13.550	213,00	= 3 h 33 m
Masia Samà - Pl. del Pou	2.395	34,00	
TOTAL.....	15.945 m	247,00	= 4 h 7 m

REAGRUPAMENTS

Santa Magdalena	Esmorzar
Mas de Montgròs	
Puig de Montgròs	Aigua i coca-cola
Mas de les Catalunyes	
Masia Samà	Pica-pica

LA CAMINADA POPULAR PUJA AL MONTGRÒS

Iniciada la caminada l'any 89 per a celebrar el mil·lenari de Catalunya, seguint els camins mil·lenaris que ens van dur i tornar de Ribes, amb una nodrida participació de ciutadans de totes les edats, ens motivà i animà a continuar amb aquesta tasca de reconeixement de la rodalia de Vilanova i la Geltrú. I l'itinerari de l'any passat va portar-nos a la veïna Cubelles, mare de la nostra ciutat. Així com la primera caminada ens duia a les *terres feudals* de Ribes, lloc d'on depenia el *castell de la Geltrú*, la segona excursió ens va portar a les *terres reials* de Cubelles, vila on hi havia el *castell* que tenia jurisdicció sobre la plana vilanovina fins al *torrent de la Pastera*, que era el límit dels termes de Cubelles i del *castell de la Geltrú*.

Enguany volem trepitjar *terra canyellenca*, ja que l'any 92 també celebrarà el seu mil·lenari.

Plaça del Pou - 1990.

Torre del «plats i olles» - 1967.

Però haurem d'esperar un altre dia per arribar-nos al seu nucli urbà, car ja sabeu com estan les obres de la carretera des de Canyelles fins a Vilanova, i un itinerari complet d'anada i tornada de Canyelles, ara per ara, seria una mica complicat. Per això hem escollit de pujar al Montgròs, en la *línia divisòria* dels termes municipals de Ribes i de Canyelles, on caminarem per terreny canyellenc i veurem el poble a ull d'ocell. Bé, de la mateixa manera, veurem Vilanova, Sitges, Ribes, Cubelles, Cunit, Viladellós i Vilafranca. L'excursió s'ho val i quedareu contents d'haver-la fet. Anem-hi.

Avui sortirem de la *plaça del Pou*, construïda sobre el torrent de la Pastera. Vilanovins i geltrunencs en *terreny neutral*, almenys fins a l'any 1634, quan es va sentenciar que la *barriada del Palmerar* pertanyia a la Geltrú. Abans d'aquest fet, ja sabeu que la muralla de Vilanova estava situada on hi ha el *portal del Nin* i la muralla de la Geltrú tenia un portal al capdavant del *carrer del Pont*. Quan els de la Geltrú sortien per aquest darrer portal passaven el pont i entraven en terra de ningú, en el Palmerar, nascut entre les muralles de les dues viles. Precisament, l'adjudicació d'aquest barri a la Geltrú adduia que en aquest lloc feia poc més de "mil cinc-cents anys" que el rector de la Geltrú hi administrava els Sagraments, i amb això volia demostrar-se que el Palmerar era

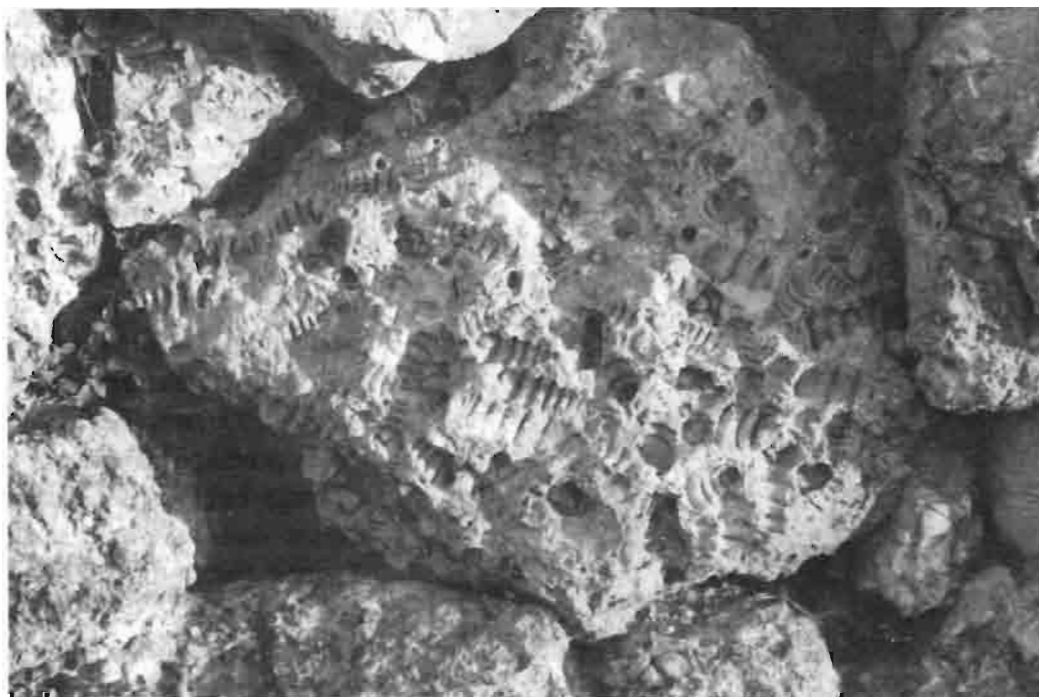
Torre de l'Onclet - 1965.

molt més antic que la Vilanova fundada l'any 1274. De fet, la gent que vivia en aquesta partida sabia prou bé de qui depenia i quan, al segle XV, feien testaments escrivien que pertanyien a "la vila del castell de la Geltrú" o "a la parròquia de la Geltrú". Aquesta plaça on ens trobem també fou coneguda per *plaça Major* al segle XVI, però el *pou comú* que hi havia ací acabà per imposar el seu nom: *plaça del Pou*. Actualment només hi tenim aquesta bonica font dedicada a l'Arquebisbe Armanyà, construïda l'any 1861.

Emprenem la caminada pel *carrer de Santa Magdalena*, sobre l'antic camí que anava a l'er-

mita del mateix nom, antigament també conegut per *carrer del Padró*, ja que passava pel costat d'aquesta quadra o districte especial dins el terme del castell de la Geltrú, aleshores fora murs i lloc que avui forma el *raval de Santa Magdalena*, entre el cementiri i la vila. Aquest carrer on iniciem la passejada el coneixem pel nom de *carrer dels Gitanos*, ja que ho eren la majoria dels veïns que s'hi van instal·lar.

Agafem la carretera vella de Ribes, actualment tallada des que es va construir la variant. Passem pel costat de la *creu de Xiribia*, col·locada a la cruïlla amb el *Camí Vell de Ribes* que vam aga-

*Fòssils de Santa
Magdalena
1972.*

far fa dos anys i que deixem a la dreta. Al cap de poc, i a l'esquerra, tenim ara la *Ronda* vilanovina, que, provisionalment, sols arriba fins a la nova fàbrica Pirelli i que, per la part de llevant, ha d'enllaçar amb el tram que puja del Port a la zona esportiva. Veïna del nou institut tenim la *torre del 'plats i olles'*, que encara aguanta des que fou edificada durant la darrera carlinada de 1874, germana de la de Ribes Roges i d'altres que ja han desaparegut.

Seguim pel *camí de la masia de Carro*, que així es deia abans de transformar-se en carretera de Ribes, passem pel darrera del cementiri, que cada dia es fa més gran, deixem la *barriada del Tacó* a ponent i arribem, finalment, on s'iniciava el *camí de Santa Magdalena*. Actualment hem de passar per dessota la variant i fem cap a una zona industrial situada darrera la fàbrica de ciment blanc, on hi ha diverses indústries i una d'elles té un gran estoc de jardineres de totes classes i formes. Nosaltres caminarem pel carrer central en direcció nord, i al final hem de trencar a la dreta per travessar l'enllaç de la carretera de Vilafranca, deixant la masia de la *torre de l'Onclet* al nostre darrere. Aquesta casa és antiquíssima i molt documentada amb altres denominacions, com *torre Galvanya*, *torre d'en Montserrat* i *torre d'en Mestre*. Fins i hi ha la possibilitat que al segle XIV es digués *Quadra de la Costa*. En un cens efectuat l'any 1860 portava el nom de *masia den Torrents*, ja que era propietat dels Onclets. Per passar l'enllaç, ho podríem fer pel pont de la riera, però hi ha dificultats per baixar-hi la gent gran. Preferim anar amb compte i travessar la

Santa Magdalena abans - 1965.

carretera a nivell. A l'altre costat han fet un camí que baixa directament a la riera per la banda de tramuntana del pont.

Hem arribat a la confluència del *torrent de la Piera o de Santa Magdalena* amb el *torrent de Carro* que ve per la dreta i que retrobarem després. Agafem el torrent de l'esquerra, entaforat entre margenes centenàries i plenes de fòssils

Santa Magdalena avui - 1990.

*Porta del darrera
de Solers - 1990.*

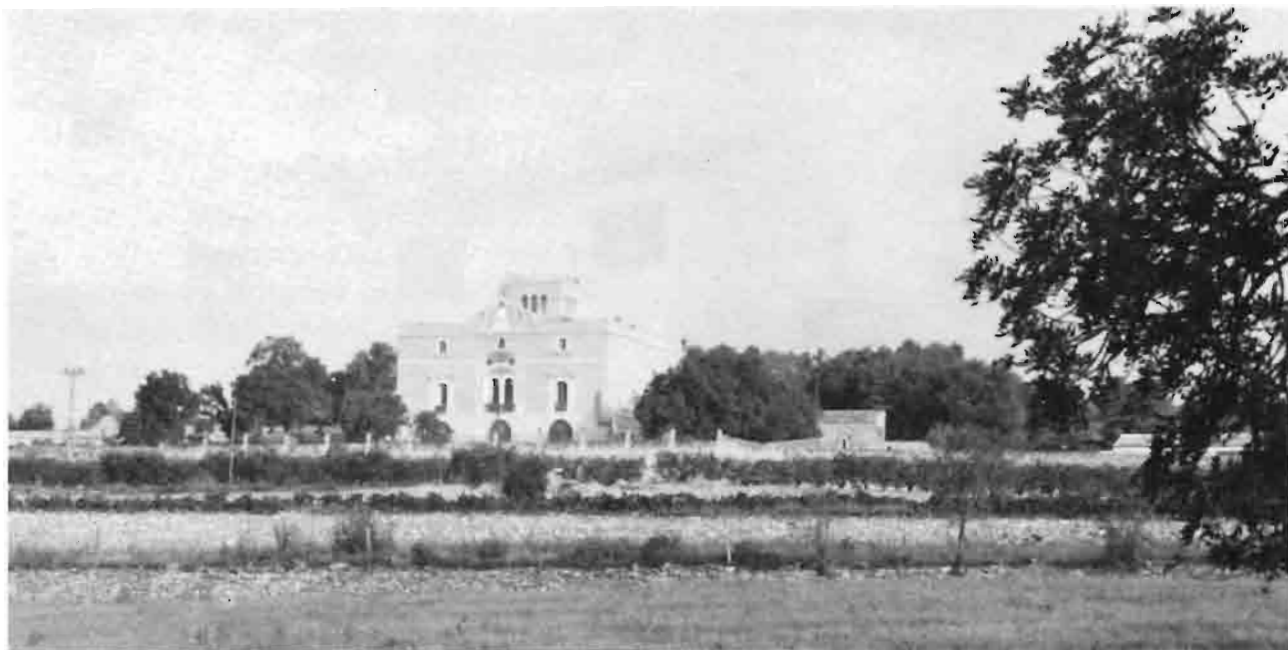
marins. És un camí empedrat i fressat pels carros que hi passaven i que, pel sol fet de ser un torrent, és ple de vegetació. A mig camí tenim restes de meloneres sobre el marge esquerre. Aquest camí fondo ens porta a la *masia de Santa Magdalena* pel cantó de llevant. L'*ermita* és a l'altre costat, a la part de ponent. Des que hem sortit de Vilanova no hem fet res més que parlar d'aquesta capella i, finalment, hi hem arribat pel camí tradicional, el que feien els nostres avis. També s'hi podia venir des de la torre de l'Onclet, però la carretera nova ha canviat la geografia d'aquestes terres. *Santa Magdalena* és molt antiga i ja existia l'any 1401. En canvi, la casa és del segle passat. La darrera

reconstrucció de l'antiga ermita data de després de la crema del 36. L'anada en aplec es feia el 22 de juliol i una vegada celebrat l'ofici es repartien coques i feien ball. Amb el temps, el romiatge es va anar perdent, fins que, fa uns anys, es tornà a revifar, i s'hi celebra, altre cop, l'ofici religiós, es canten goigs, hi ha, altra vegada, coca i es ballen sardanes. Per molts anys.

Continuem el camí pel costat de llevant de la casa i al cap de poc, en comptes de seguir en direcció a tramuntana cap a la *torre del Veguer*, girem completament a la dreta, cap al sud, per un camí paral·lel a l'antic que venia de *Carro*. Aquell

*Pedra del Pou de
Sant Isidre - 1990.*

Can Martí - 1990.

vell carrerany, ara intransitable, era la unió de la *masia de Carro* amb el seu *corral de Carro*, masia que veurem quan tornem del Montgròs.

Arribem a l'inici de la *rambla de Solers*, recta i actualment acompanyada d'ametllers, però en altres temps plantada d'oliveres, de les quals encara queden alguns rebrots. En paraules d'un entranyable company nostre, aquest "llarg passeig

dreturer" passa per sobre d'una de les branques del torrent de la Piera, el que hem vist a la confluència del pont de l'enllaç i porta el nom de *torrent de Carro*, masia que veiem enlairada pel cantó de migdia, per on passa la carretera de Ribes. Passat el torrent, a la part esquerra de la rambla tenim una *fita*, més ben dit, un *molló*, ja que està fet d'argamassa, el qual marca, junt amb altres semblants, el rectilini límit de Ribes i de Vilanova i la Geltrú, des de la plana Jorba fins a les Roquetes passant per Carro.

La rambla arriba a la cruïlla del camí de Solers al camí Ral. Seguim el primer a la dreta, fins a tocar la part de darrera de *Solers*, vorejant la paret que canalitza el *torrent de la Pussa o de Sant Isidre* i que, més avall, pren el nom de *la Terrosa*. Des d'aquesta banda, *la masia de Solers* és un gran jardí entremig d'un bosc. A la part de ponent de la porta del darrere es veu un espaiós escenari, on a l'estiu fan uns espectaculars números de revistes musicals. Queden lluny les explotacions agràries dels monjos de l'orde de Sant Agustí. Aquests, una vegada exclaustrats, van quedar sense propietats i la finca fou venuda per l'Estat en pública subhasta l'any 1843. Després, Casimir Girona hi féu una àmplia restauració cap al 1883. Adquirida la propietat per Eduard Maristany el 1909, hi instal·là les caves de vins Marquès d'Argentera, i la masia guanyà el caire de casa-palau. La caseta que tenim al peu del torrent exhibeix una antiga pedra adherida a la paret, on es pot llegir:

Can Martí - 1981, o fita P.S.

Can Masalleres - 1965.

POU DE ST. ISIDRO PRODIGIÓS ANY 1802

Aquest pou és al davant, tocant al camí. Amb tota seguretat, no hauria existit la implantació monàstica sense que hi hagués abundosa aigua. De tota manera, el *mas de Solers* ja és documentat des del segle XIII i, en canvi, els agustins no hi van residir fins al segle XVII.

Ací estem a l'enforcadura de camins a *la Serra* i a *can Martí*. Nosaltres agafem aquest darrer en direcció nord. A mig caminar, trobem un monumental garrofer amb trona i, al seu costat, una *fitaplantada* i el *rec del Pantà*. La fita és de propietat

i porta gravades les lletres P.S. (Pau Soler). Seguint el camí, en trobarem d'altres, esveltes i de característiques semblants a la primera. Aquestes fites foren posades per delimitar les terres de can Martí, casa que tenim davant. L'actual masia fou construïda per Pau Soler i Morell (a) Girabals, sobre les parets de l'antic *mas Martí*, que fins al segle passat havia portat el nom de Martí de *mas Roig*, conegut des del segle XVI. Ara veiem una magnífica casa senyorial dins d'un baluard-terrassa, amb la data de 1870. Dels Soler, la propietat va passar als Alegre de la fàbrica de la Rambla i, fins fa poc, la posseïa el Sr. Josep Giró. Actualment, és de la família Albà i hi tenen una instal·lació de quadres de cavalls.

*Masia de
Montgròs - 1990.*

Els Vinyals - 1990.

Ara seguirem dret cap a la muntanya, seguint el *Camí Ral* que de Cubelles anava a Ribes i a Olesa de Bonesvalls pel costat de llevant de can Martí, en sentit nord. Aquest camí fa pocs anys que ha estat arranjat. Passem prop del dipòsit de l'aigua de l'Aqüeducte *Príncep Alfonso*, que abasta el poble de Ribes. Entrem al bosc per camí planer i després travessem el fondo hortat que baixa del Montgròs. Passada l'horta, el Camí Ral fa pujada per trobar *can Masalleres*, masia restaurada els anys 60. Vora la casa, en el vessant meridional d'un turonet poblat de pins i garrofers, el 1935 es va trobar un jaciment de materials grecs, púnics, ibèrics i romans, amb destrals, ceràmica, sílex i molins de pedra. Darrera de can Masalleres es veu el *mas Gener*, antiga casa que serveix de quadra, però que és tant o més antiga, on hi ha arcs de punt rodó, restes d'una premsa de racó i forn de pa. Sembla que se'n tenen referències documentals del segle XIII.

Entrem al bosc de Montgròs i, després d'una breu estona, baixem i creuem el *fondal dels Tarongers*, on, al costat d'una caseta, encara n'hi ha un parell. En canvi, la *font dels Tarongers* ha desaparegut del tot. En una cruïlla de camins, deixem el Camí Ral, a la dreta, i girarem a l'esquerra per anar directament a la *masia de Montgròs*, on a la part vella encara es veuen senyals de vida. La part més moderna, amb certs detalls arquitectònics dignes de menció, està tancada i mig abandonada. Fou construïda durant el segle XVIII, adossada a la part de ponent de l'antic *mas de Montgròs*. Aquesta casa també està

restaurada i en la seva façana es veu un bonic rellotge de sol. Prop de l'indret s'han fet troballes de ceràmica ibèrica i romana i del *manso Montis Grossi*, n'hi ha notícies documentals des del segle XIII. El 1400 Guillem de Montgròs era batlle de Ribes i, a partir del segle XVII, els Miró de Montgròs foren personatges notables de la comarca, amb vinculació a Vilanova i la Geltrú a partir del segle XVIII, com a propietaris i regidors. La *plaça Miró* n'és un exemple, ja que, formada a finals del 1700, s'anomenava amb aquest nom en memòria del regidor Joan Miró de Montgròs que havia fixat la seva residència a la Geltrú.

El camí segueix en direcció a la muntanya i hem de saltar una cadena que barra el pas cap a una instal·lació de tir al plat. Com que més enllà no es pot passar, baixem per un corriol molt marcat que hi ha a la dreta, al costat d'un antic

La 1ª antena - 1969.

Antenes de l'any 1990.

pou. Travessem el fondal immediat i trobem un cable que hem de costejar per l'esquerra, entrant al bosc, flanquejant les torres de l'electricitat, pel camí més marcat, que unes vegades baixa i altres puja, salvant petites depressions del terreny.

En un lloc un xic més elevat i, al costat d'una torre elèctrica, hi ha tres camins. El més ample, a la dreta, baixa fins a *can Ramon*. El corriol que seguim baixa fins a la pista que puja als *Vinyals* i al *puig Montgròs*. Aquesta pista és la que fem servir la majoria de nosaltres, ja que va pujant de mica en mica sense necessitat de cansar-se. Els que volen pujar pel dret, saltant rasclers i separant coscons i argelagues, també tenen un corriol marcat que passa pel costat de l'esmentada torre elèctrica. No veuran els *Vinyals*, però facin el favor d'esperar-nos a dalt.

La pista que anem pujant creua dues fondalades, la de *can Ramon* i la de *la Gelassa*, per dessota els *avencs de Montgròs* i de *la Gelassa* o de *la Ganassa*. Per creuar aquests avencs, cal arribar a tercer pedruscall i a la paret, que és una corba, es veu una marca negra. L'avenc I té 15 m de fondària i uns 45 m de recorregut. El II és estret, amb dues galeries, de 14 m de profunditat

i 24 de recorregut, situats a mitja muntanya. Per aquesta pista cal anar amb compte i pujar arrambats pel cantó esquerre, ja que hi ha cotxes que pugen i baixen dels xalets de la urbanització Els Vinyals-Mirador de Sitges. A estones, el camí planeja entremig de les obagues que miren a la fondalada que baixa dels Vinyals a *can Ramonet* i a *la Masieta*. En una cruïlla que hi ha davant d'una residència a mig construir, cal agafar la branca que puja a l'esquerra, a les envistes de la *masia abandonada dels Vinyals*, però que fou el centre de la urbanització, amb bar-restaurant i lloc d'esbarjo dels petits. La casa està situada a la falda NE del Montgròs, al límit del terme de Ribes amb Canyelles, al peu del camí vell. L'any 1914 es va trobar un pou d'aigua naixent i el 1965 s'hi instal·là la urbanització. Ara només queda el dipòsit que subministra l'apreciat element a les cases i casetes que formen aquesta urbanització.

Seguim pista amunt en ziga-zaga, fins que la carretera puja per la part de migdia de la muntanya, acabant en el punt més alt del *Montgròs*, on hi ha les primeres antenes de televisió i ràdio. Aquí hi ha el punt de reunió dels expedicionaris. En aquest lloc, fa uns anys hi havia una *fitxa grossa* que delimitava els municipis de Ribes i Canyelles. Actualment hi tenim sis antenes que han fet malbé el paisatge, però, com que són necessàries,

Un arboç dalt el Montgròs - 1990.

trobem normal que hi siguin. És el preu de l'evolució de la tècnica i de la nostra comoditat dins la llar. El Montgròs té 358 m d'altura i des d'aquí s'albira el mar a migdia i les serres de Font-rubí i la Llacuna a tramuntana, amb el Penedès entremig, on es veuen les ciutats i els pobles de Vilanova i la Geltrú, Vilafranca, Ribes, Sitges, Cubelles, Cunit, Canyelles, Olèrdola, Viladellops, etc..., multitud d'urbanitzacions i Montserrat. Aquí dalt s'han trobat materials arqueològics ibèrics i romans, principalment ceràmica campaniana, ço demostra que el lloc ja fa milers d'anys que és trepitjat. Documentalment, les primeres notícies històriques són de l'any 1038 i portava el nom de *Monte Grosso*. Aquest quasi mil·lenari puig pertany al *massís de Garraf*, de la mateixa manera que ho és l'*Àliga* i la *Talaia*, ja que la serralada arriba fins a Calafell.

La caminada segueix per la carena, on passa la línia imaginària que parteix els límits de Ribes i de Canyelles. Anem gaudint del paisatge tot passejant en direcció a ponent i deixem de planejar pel cantó que mira a Vilanova, on un corriol s'inicia prop d'una petita *fita de propietat* amb les lletres P.S. (que ja coneixem) i d'un *molló* erigit pels ribetans l'onze de setembre de 1984. A més dels rasclers i la vegetació característica del Garraf, es veu algun arboç. El camí descendeix fort i en ziga-zaga, primerament en zona una mica pelada i amb pedruscall, on cal tenir *precaució de no caure*. Després ja planeja i acaba entrant en el bosc, ombril i contornejador, trobant-hi petites clarianes on es van fer gran quantitat de

llèmenes quan preparàvem l'itinerari. Tota aquesta boscúria era abans coneguda amb el nom del *Sivinar del Montgròs*, que correspon a la falta sud del pujol, entre el mas de Montgròs i el mas de les Catalunyes, però devia arribar fins a la *pujada de Canyelles*, ja que la part més alta de la carretera se'n deia *coll de Sivinar o de la creu de sant Joan*, ara completament desfigurat per les obres que s'hi fan.

Sobre el Sivinar hi ha la Plana Jorba, on s'instal·là una urbanització ja fa molts anys i mai s'acabà de completar. En aquesta urbanització hi ha la ratlla divisòria entre Canyelles amb Vilanova, i amb Ribes. Nosaltres anem sempre carenejant en direcció a migdia. A l'esquerra, hi tenim la *fondalada de can Martí*, i a la dreta, la del *mas de les Catalunyes*. Al bosc de can Martí veiem les fites de propietat corresponents. Travessat el darrer bosc, el camí davalla, gira bruscament a la dreta i segueix fins al torrent del *mas de les Catalunyes*, on existeixen feixes de conreu i oliveres. Després de pujar altre cop, fem cap al *mas de les Catalunyes*, que encara és del terme de Ribes. Consta d'un caseriu d'edificis vells i nous. La part vella té elements prou antics (portal, contrafort, etc.) per deduir-ne que té molts anys. Nosaltres hem trobat dades del 1591, però pot ésser anterior.

Deixem el caseriu a l'esquerra i seguim per la pista d'accés que ve de la carretera de Vilafranca, passant per la part de migdia de la pedrera immediata actualment del Roca, però que abans

Mas de les Catalunyes - 1966.

*La pedrera del
Serafi - 1970.*

havia estat del Jiménez i servia pedra al port. Estem ja en terme de Vilanova. El fondo del davant de la pedrera va a parar a la torre del Veguer. Anem fent camí en direcció a ponent, on veiem la *masia Galceran*, antigament coneguda per *corral d'en Mille*. Abans d'arribar-hi, passem pel costat de la bàscula de la pedrera i, a la part esquerra, es veu el *corral de Carro*, històricament vinculat a la masia de Carro i que servia per posar-hi els ramats de bestiar d'aquesta hisenda. Aleshores hi havia un camí que seguia la fondalada contigua i per la *masia Alonso* i *Santa Magdalena* unia la casa pairal amb el seu corral. Ara aquest camí està perdut i nosaltres per retornar a Vilanova ho fem pel camí carener superior, tant o més antic que l'altre, com ho demostren les roderes dels carros que van transitar-hi i les filloles que es veuen al marge dret. Aquest camí també estava mig perdut, però la urbanització del sector ha fet que tornés a habilitar-se.

Sempre de cara a migdia, el camí ens porta a un bosquet que ens dóna la benvinguda. Pertany

La masia Samà - 1965.

a la propera *masia Samà*. En aquest lloc s'acaba, momentàniament, la caminada i l'organització ens farà una mica de pica-pica.

La masia Samà és una vella casa amb afegits moderns. La part antiga està encarada a migdia i amb teulada a dues vessants. Segles enrere era coneguda amb el nom de *corral d'en Martí* i junt amb el desaparegut *mas Borràs* (situat on ara hi ha les restes de la fàbrica Marquès), era de la nissaga dels Martí, esmentats des del segle XVI. Els Samà van adquirir la masia al segle passat i la van fer reformar per l'arquitecte Font i Gumà. En una finestra es pot llegir l'any 1910.

Per tornar a Vilanova caldrà continuar el camí que ens ha portat aquí, seguir pel costat de la masia i passar per sobre el *rec del Pantà*. Allí trobem el *Camí Ral*, ara pista pavimentada, i que agafem cap a la dreta. Al cap d'un cert temps la carretera gira a l'esquerra i va a parar a l'enllaç de la carretera de Vilafranca. *Compte amb el trànsit de vehicles* en travessar la calçada. Una vegada a l'altre costat, camineu sempre per *l'esquerra de la carretera* fins arribar a la gasolinera. Circuleu ben arrambats a la fàbrica de ciment, per la vorera de la barriada del Tacó i a tocar les parets del cementiri. *Molt de compte!*

Per molts anys pugueu fer caminades!

Aquesta descripció de l'itinerari ha estat feta amb l'ajuda i col·laboració d'uns quants amics i consocis de la Talaia. A tots ells, moltes gràcies.

Vicenç Carbonell i Virella

COL·LABORA:

Caixa Penedès

